

Оригинални научни рад

Филиј М. ОБРАДОВИЋ*

Институт за српску културу – Приштина / Лепосавић

ГРБ И ЗАСТАВА ОПШТИНЕ КОСОВСКА МИТРОВИЦА**

Апстракт: У раду се говори о знамењима општине Косовска Митровица, грбу и застави као и о самој процедура њиховог доношења и усвајања од стране локалне самоуправе. Грб општине Косовска Митровица постоји у три нивоа и то као: мали, средњи и велики грб и користи се у зависности од намене. Застава општине Косовска Митровица нашла је своје место на великом грбу општине, али се она користи и као самостална инсигнија општине.

Кључне речи: Косовска Митровица, хералдика, грб, грбови, вексикологија, застава, заставе.

Косовска Митровица је једна од најстаријих насебина не само на Косову већ и шире. На простору града на локалитетима Фафос 1 и 2 нађени су трагови Винчанске културе, која се развила пре око 7.000 година. (Тасић 1996: 7-31) Византијски цар Јустинијан I у шестом веку гради тврђаву Звечан и цркву која је посвећена Светом Димитрију Солунском, испод јужних зидина звечанског утврђења. Управо је по овој цркви Митровица и добила име у другој половини XIV века.¹ Град Звечан је имао значајну улогу у јачању и ширењу средњовековне српске државе, као војни и привредни центар. Коначним падом *српске десјоштовине* (1459) и *босанске краљевине* (1463) град Звечан губи на важности, па привредну улогу преузима Митровица, као ново градско насеље у равници. (Фртгунџ 2001: 7) Данас је Косовска Митровица градско насеље и седиште истоимене општине у Републици Србији, које се налази у северном делу Аутономне Покрајине Косово и Метохија и седиште је Косовскомитровачког

* Истраживач – приправник, philipbradovich@gmail.com

** Рад је написан у оквиру пројекта Материјална и духовна култура Косова и Метохије (ев. бр. 178028), који је одобрило и финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

1 Готово идентична црква је изграђена и у Царичином граду (лат. Iustiniana Prima).

управног округа.² Укупна површина општине Косовска Митровица износи 370 квадратних километара, на којој живи око 130.000 становника, а општина обухват 49 насељених места. Сам град Косовска Митровица смештен је на самом ободу Косовске котлине на надморској висини од 496 метара. Окружен је трима планински венцима, са истока Копаоником, са севера Голијом, а са запада Мокром гором. Кроз град протичу три реке, Љушта, Ситница и Ибар који у само граду прави велики заокрет у свом току према северу и дели град на јужни и северни део. (Abdyli 1985: 1-175)

Наука која се бави грбовима зове се **хералдика**. (Атлагић – Шекуларац 1997:11) Хералдика је помоћна историјска наука која проучава појаву и порекло грбова, те правила њиховог састављања, њихов историјски развитак и њихову уметничку обраду. Развоју хералдике је највише допринела, војна организација западне Европе, поготово у периоду ратова за ослобођење Свете земље од неверника. (Новаковић 1884: 296) Из хералдике се временом као самостална наука издвојила **вексикологија**, наука која се бави проучавањем застава. Ове две помоћне историске науке су у међусобној спрези и једна другу допуњују. (Атлагић 2007: 585) Намена помоћних историјских наука је да служе знању о историји. Без помоћних историјских наука, историја би имала потешкоће да испуни свој методолошки задатак. (Атлагић 2006, 363) Хералдика у јужнословенске земље продире из два правца. Преко Немачке и Италије то јест њиховог племстава у Словенију и Хрватску. У Српске земље продире нешто касније преко Византије, а нарочито за време Латинског царства то јест после 1204. године. (Ђирић 1988: 8) Прво своје грбове добијају суверени владари држава као личне грбове, да би ти лични грбови касније постали грбови тих држава. Суверени владари су касније свом племству давали грбове. Али нису само државе, владари и племство имали своје грбове и градови су имали своје. (Ђирковић 1982: 455)

Грбови општина – градова у јужнословенским земљама настају у другој половини XIII. века, као последица економског јачања и осамостаљивања градова од феудалне зависности. Ови грбови нису могли имати војно-феудална обележја (шлемове, плашете), него су истицали своја локална обележја и специфичности: архитектуру (градске тврђаве, мостове, цркве); градске патроне (свце, владаре); значајне историјске догађаје који су везани за град; своју производњу (бродова, вино, сукно, оружје) природна богатства (планине, реке, мостове, градску митологију и друге специфичности. Град Вараждин се може похвалити да поседује најстарији додељен грб на јужнословенском простору још од 1464. године. (Атлагић 2007: 403) Већина градова у Републици Србији добија своје грбове много касније, тачније досле Друго светско рата. Па ти грбови одсликавају саму ситуацију у земљи у којој су настали.

2 Поред општине Косовска Митровица, Косовскомитровачки округ обухвата још пет општина; Зубин Поток, Лепосавић, Звечан, Србица и Вучитрн.

Ови грбови ако их тако можемо и назвати (више су то амблеми јел не садрже све елементе које један грб треба да поседује), настају у једном соц-реалистичком духу. Таква је ситуација и са Косовском Митровицом која свој први грб добија за време СФРЈ. Он полако готово неприметно излази из употребен од стране локалне самоуправе, да 2011. године када су локалне власти расписале конкурс за грб општине, готово да сам сигуран да нико од функционера општине није ни знао да општина већ поседује грб. Свакако за то незнање можда можемо оправдати и са само ситуацијом у којој је општина функционисала.

Општина Косовска Митровица Решењем Општинског већа 01 број 02-19 од 25.05.2011. године формира Комисију за спровођење поступка и избор идејног решења грба Општине Косовска Митровица чији су чланови били:

- Миодраг Ракићевић, председник
- Драган Спасојевић, члан
- Горан Ристић, члан
- Томислав Трифић, члан
- Милорад Вукашиновић, члан.

Комисија је имала задатак да спроведе целокупан поступак око избора новог грба Општина Косовска Митровица. Решење које би по мишљењу Комисије било најадекватније предложило би се Општинско већу, а Веће би даље проследило Скупштини општине Косовска Митровица на коначно усвајање.³ Комисија је 15.10.2011. године у дневном листу *Вечерње новости* на 39 страни (у секцији ОГЛАСИ / МАЛИ ОГЛАСИ) објавила јавни конкурс за избор најбољег идејног решења грба Општине Косовска Митровица.

Предмет конкурса је био грб Општине Косовска Митровица, а право учешћа на конкурс имали су сви који су то желели. Конкурс је предвиђао новчане награде за прва три места и то за I место 50 000 за II место 30 000 и за III треће место 20 000 динара, а општина по завршетку конкурса задржала сва права коришћења. Будући грб је требао да садржи следеће елементе који ће одражавати историјске, географске, религиозне, културне и привредне посебности као и природне елементе општине Косовска Митровица са њеним специфичностима. Рок за слање предлога грба је био 15 дана од дана објављивања конкурса. Предлози су морали садржати линеарно решење, решење у боји, решење у материјалу као и текстуални опис грба. Сви предлози на конкурс ће бити отворени од стране Комисије недељу дана по истеку рока за достављање. О избору најбољег решења грба учесници ће бити обавештени у року од 15 дана од извршеног избора. Избор најбољег решења грба Општине Косовска Митровица је коначан када га усвоји Скупштина општине Косовска Митровица, а комисија може да понови конкурс у случају да не изабере грба.⁴

3 Решењем Општинског већа од 25.05.2011. године, 01 број 02-19.

4 *Вечерње новости* од 15.10.2011. године, стр, 39.

Комисија је 01.11.2011. године у 13:00 часова започела свој рад. Један од чланова Комисије Драган Спасојевић не присуствује раду Комисије (У Записнику стоји да је поменути члан Комисије оправдано одсутан). Председник Комисије Миодраг Ракићевић констатује да постоји кворум за рад па се наставља са радом. На већ поменути јавни конкурс пристигло је девет коверата са шифрама.—

Комисија је приступила отварању шифрованих коверата са идејним решењем грба општине Косовска Митровица, и коверата са идентификацијом и донела закључке о понуђеним решењима:

1. Шифра **АБВ** – ауторке Бркљач Љубице, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
2. Шифра **8ФБЛ** – ауторке Бркљач Јелене, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
3. Шифра **826** – аутора Илић Бранислава, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
4. Шифра **4Ц** – аутора Илић Марка, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
5. Шифра **АРГОНАУТ** – аутора Јеротијевић Бојана, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
6. Шифра **ПЕРУН** – аутора Миљковић Дејана и Обрадовић Филипа, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
7. Шифра **6589** – аутора Михајловић Предрга, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*
8. Шифра **J85ГФУПДГ8Т** – ауторке Терзић Јадранке, *Комисија одбија њредлої јер је расписан конкурс за њзв. „северни део“ а даїо решење одухваїа симболе и јужної дела ња је њредлої неадекватна.*
9. Шифра **ОФАНЗИВА** – аутора Голац Давора, *Комисија одбија њредлої јер је неадекватна.*

Комисија за спровођење поступка избора идејног решења грба Општине Косовска Митровица завршава свој рад у 14:30 и доноси следећи закључак;

Комисија предлаже да се конкурс поништи, јер није добијен предлог који је адекватан симбол или био препознатљив за општину Косовска Митровица - тзв. „северни део“ а нарочито који би био применљив у пракси, због чега се предлаже Већу да се задатак повери непосредно по позиву – Омнеком од искусних хералдичара.

Овај записник потписују председник Комисије Миодраг Ракићевић, и три остала члана Горан Ристић, Томислав Трифић и Милорад Вукашиновић.⁵

5 Записник Комисије за спровођење поступка и избора идејног решења грба општине Косовска Митровица од 01.11.2011. године, 01-404-23.

На 41. редовној седници одржаној 7.11.2011. године Општинско веће, а на предлог Комисије за спровођење поступка и избор идејног решења грба општине Косовска Митровица доноси одлуку о поништавању јавног конкурса:

1. **ПОНИШТАВА СЕ.** *Јавни конкурс за спровођење поступка и избор идејног решења грба Општинске Косовска Митровица (објављен 15.10.2011. године у дневном листу „Вечерње новости“), из разлога што у пријављеним предлозима није добијен предлог који је адекватан и који би био применљив у пракси, а који би био одговарајући за грб Општинске Косовска Митровица – „Северни гео“.*
2. Одлука о расписивању поновног конкурса биће донета накнадно.
3. *Одлука о поништавању конкурса што је на снази даном доношења, биће досијављена свим кандидатима пријављеним на јавни конкурс и објављена на ојасној табли Општинске управе општинске Косовска Митровица.*

Одлуку је потписао председник општинског већа и тадашњи председник Општине Косовска Митровица Крстимир Пантић (дипломирани инжењер металургије), а она је прослеђена свим учесницима конкурса саједно са већ поменутих записник Комисије.⁶

После одлуке општинских органа да пониште конкурс, а у очекивању да се распише други позив за идеално решење грба Општине Косовска Митровица, аутори грба општине који су свој рад послали под шифром ПЕРУН; Дејан Миљковић и Филип Обрадовић успевају да ступе у контакт са функционерима општине. У разговору са председником општине Крстимиром Пантићем и председником општинског већа Драганом Радисављевићем успевају да убеду општинске руководиоце да је комисија која је требала да спроведе конкурс, дубоко нестручна и пристрасна и да је само крчила пут неким од чланова поменуте комисије да прогурају себе то јест своје радове као идеална решења општински знамења.

Грб Општине је своју промоцију доживе за време Митровданских свечаности, које се организују сваке године у новембру месецу уочи градске славе Светог Великомученика Димитрија Солунског Чудотворца. На свечаној академији ауторима грба Дејану Миљковићу и Филипу Обрадовићу уручену су плакете као заслужним грађанима града.

Грб Општине Косовска Митровица постоји у три нивоа и то као мали, средњи и велики грб. Сва три нивоа грба се користе у зависности од потребе саме Општине Косовска Митровица, а у складу са неписаном хералдичком праксом када се ради о грбовима градова и општина у Републици Србији.

6 Одлука Општинског већа о поништавању јавног конкурса од 07.11.2011. године.

Мали грб

„У плавом штиту полукружног облика налази се Свети Димитрије Солунски (светац по коме је К. Митровица добила име, крсна слава града тј. заштитник града), одевен у златни оклоп у комбинацији са браон материјалима, огрнут црвеним плаштом. Свети Димитрије Солунски у својој десној руци држи браон копље са златним врхом, а у левој руци држи мали црвени штит полукружног облика до пола видљив са златним крстом и огњилима, окренутим ка спољним странама штита „Ватром ћемо крст бранити“. Свети Димитрије Солунски стоји на зеленом тровршју (што представља три планине које окружују Косовску Митровицу: Копаоник, Голија и Мокра Гора) испод којег се налазе три плаве вијугаве реке (што представља три реке које протичу кроз Косовску Митровицу: Ибар, Ситница и Љушта), у стопи штита налазе се два укрштена црна чекића (симболи рударске традиције овог краја).“ (<http://www.kosmitrovica.rs/grb-града>)

Средњи грб

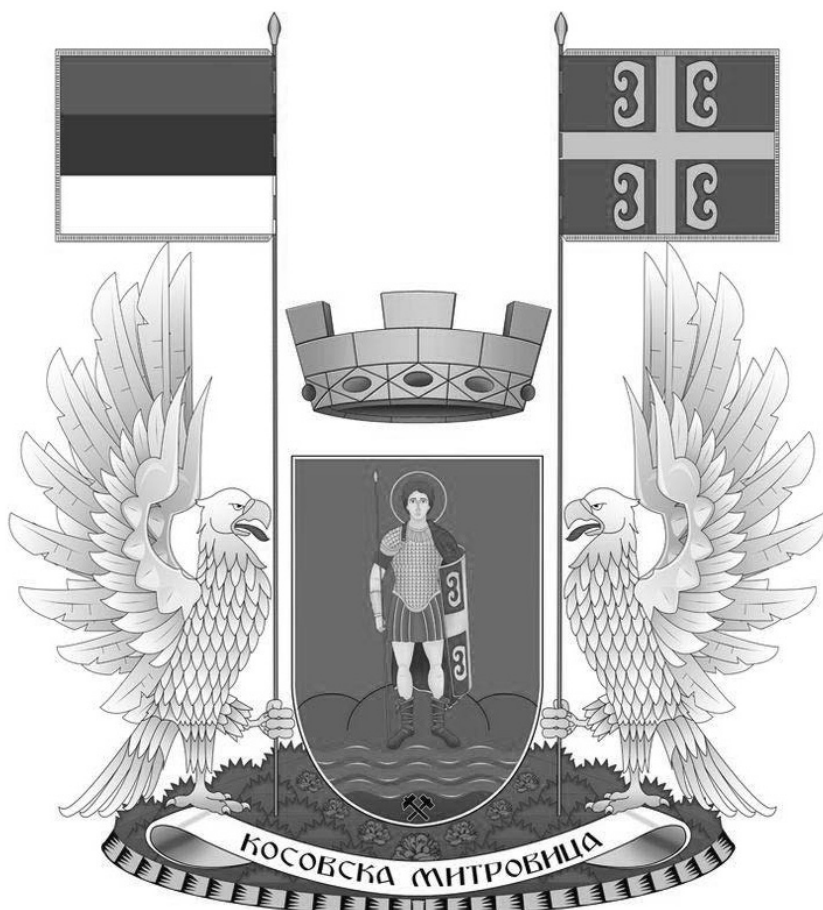
„Изнад Малог грба налази се златна бедемска круна са три видљива мерлона (што означава да град има више од 50.000 становника) украшена са три плава сафира и два црвена рубина (што представља чињеницу да је К. Митровица била неко време престоница Краљевине Србије). На ленти је исписано Косовска Митровица ћириличним писмом.“ (<http://www.kosmitrovica.rs/grb-града>)

Велики грб

„Чувари штита на Великом грбу су два сребрна орла (који симболишу припадност и оданост Р. Србији) у полету уздигнутих крила: златних кљунова, ногу, канџи и црвеног језика. Десни орао придржава златним ресама одрубљени стег Р. Србије (тробојка хоризонтално поређених поља истих висина црвене, плаве и беле боје), а десни придржава златним ресама одрубљени стег општине К. Митровица (црвене боје подељен златним крстом на четири поља са по једним огњилом у сваком пољу, окренути ка спољним странама). Оба стега су истакнута на браон копљима са златним врховима. Постамент је зеленибрежуљак на којем се налазе седам црвених божурова (симбол проливане крви српских родољуба). На ленти је исписано Косовска Митровица ћириличним писмом.“ (<http://www.kosmitrovica.rs/grb-града>)

Застава Општине Косовска Митровица

Застава Општине Косовска Митровица је модро – црвене боје подељен златним крстом на четири поља са по једним огњилом у сваком пољу, окренути ка спољним странама „Ватром ћемо крст бранити“ (Атлагић 1998: 149-158), а у размери је 2:1. Застава општине Косовска Митровица као што је већ и нагласено нашапа је своје место на великом грбу општине, што је јако честа појава кад се ради о грбовима општина и градова у Републици Србији, али се она свакоко користи и као самостална инсигнија општине. И ако поменути конкурс из Вечерњих новости од 15.10.2011. године није тражио од потенцијалних аутора грба Општине да креирају и заставу општине, она се на крају ипак заорила испред зграда општинских органа.⁷

Слика.1 Велики грб Косовске Митровице (Лична архива)

⁷ *Симболи су настајали спонтано кроз историју али са јасном намером, значењем и функцијом на основу одређених правила која су важила у то време. (Атлагић 2007: 245)*

ИЗВОРИ

- Записник Комисије за спровођење поступка и избора идејног решења грба општине Косовска Митровица од 01.11.2011. године, 01 404-23.
 Одлука Општинског већа о пониставању јавног конкурса од 07.11.2011. године.
 Решењем Општинског већа од 25.05.2011. године, 01 број 02-19.

ШТАМПА

Вечерње новостии, Београд, 2011.

ЛИТЕРАТУРА

- Abdyli 1985: Tahir Abdyli, *Titova Mitrovica: 1945-1980*, Priština: Institut za istoriju Kosova.
 Атлагић – Шекуларац 1997: Марко Атлагић – Бранислав Шекуларац, *Помоћне историјске науке*, Приштина: Урограф
 Атлагић 1997: Марко Атлагић, *Грбови њемсџива у Славонији и Војводини у новом веку с њосебним осврџиом на грбове срџкој њлемсџива*, Приштини: Пергамент.
 Атлагић 1997-8: Марко Атлагић. „Крст са оцилима као хералдички симбол“. Баштина, св 8, 149-158.
 Атлагић 2006: Марко Атлагић. „Допринос Вука Стефановића Караџића помоћним историјским наукама“. Баштина, св 20/2 363-378.
 Атлагић 2007: Марко Атлагић, *Помоћне историјске науке*, Београд: Центар за Митолошке студије.
 Атлагић 2007: Марко Атлагић. „Дечански полијелеј“. Баштина, св 22, 245-250.
 Званична интернет презентација Општине Косовска Митровица <http://www.kosmitrovica.rs/grb-grada> (30.05.2020. године)
 Новаковић 1884: Стојан Новаковић, *Хералдички обичаји у Срба у њримени и књижевностии*, Београд: Краљевско-српска државна штампарија.
 Тасић 1996: Никола Тасић. „Праисторијска и античка цивилизација у Косовској Митровици и околини“. *Звечан*, св 1, 7-31.
 Ђирић 1988: Милош Ђирић, *Хералдика*, Београд: Универзитет уметности у Београду.
 Ђирковић 1982: Сима Ђирковић. „Допуне и објашњења у: Хералдички обичаји у Срба у примени и књижевности“. *Историја и ѡрадиција*, Београд:
 Фртунић 2001: Драган Фртунић, *Повесџии и слике*, Београд: Прес експрес.

Filip M. OBRADOVIĆ

COAT OF ARMS AND THE FLAG OF MUNICIPALITY
KOSOVSKA MITROVICA

SUMMARY

Heraldic is the auxiliary science of history that deals with the research of coat of arms and vexillology is the science that emerged from heraldic and deals with the study of flags. The first town coats of arms in the South-Slavic area appeared in 13th century and some much later. Kosovska Mitrovica is a city in the North of Kosovo and Metohija in the Republic of Serbia and it got its first real coat of arms-emblem after World War Two. The municipal authorities announced the competition for the new coat of arms that was published in "Vecernje Novosti" in 2011. Nine works participated in the competition. The five-member panel that was supposed to chose the ideal solution suggested the municipal authorities to annul the competition since no option was appropriate for them. The municipal authority annulled the competition but they noticed the its mistake soon and corrected it very quickly after that. In that way municipality Kosovska Mitrovica got its coat of arms and a flag as well. The coat of arms of Kosovska Mitrovica municipality fully reflects its historical, cultural, religious, geographic and economic features but also the natural elements of the Kosovska Mitrovica municipality with its distinctive features. The coat of arms exists in three forms: small, medium and large depending of municipality's need and in accordance with the unwritten heraldic practice regarding the use of coat of arms of cities and municipalities in the Republic of Serbia. The municipal flag is represented on the large coat of arms of the municipality but it is also used as a separate symbol of the municipality.

Key words: Kosovska Mitrovica, heraldry, coat of arms, coats of arms, vexicology, flag, flags.